

Wyrok z dnia 22 kwietnia 2010 r.

III PK 70/09

W przypadku indywidualnych zwolnień z przyczyn nie dotyczących pracowników członek komitetu założycielskiego zakładowej organizacji związkowej podlega ochronie przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem stosunku pracy na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników (Dz.U. Nr 90, poz. 844 ze zm.), a nie na podstawie art. 32 ust. 7 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 ze zm.).

Przewodniczący SSN Andrzej Wróbel, Sędziowie SN: Zbigniew Hajn (sprawozdawca), Jerzy Kwaśniewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 22 kwietnia 2010 r. sprawy z powództwa Wiesława P. przeciwko Starostwu Powiatowemu w S. o przywrócenie do pracy, na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z dnia 14 lipca 2009 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa, powód Wiesław P. wnosił o przywrócenie go do pracy na poprzednich warunkach i zasądzenie wynagrodzenia za cały okres pozostawania bez pracy

Sąd Rejonowy Sąd Pracy w Ropczycach wyrokiem z dnia 19 marca 2009 r. [...] w miejsce roszczenia powoda Wiesława P. o przywrócenie do pracy w pozwanym Starostwie Powiatowym w S., zasądził od strony pozwanej na jego rzecz od-

szkodowanie w kwocie 5.850 zł brutto za niezgodne z prawem wypowiedzenie umowy o pracę (pkt I), wyrokowi w pkt I nadał rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 1.950 zł odpowiadającej jednomiesięcznemu wynagrodzeniu powoda za pracę (pkt II), nakazał ściągnąć od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa, kasy Sądu Rejonowego w Ropczycach 1.170 zł tytułem opłaty od pozwu, od której powód zwolniony był z mocy ustawy (pkt III) i zasądził 377 zł na rzecz Wiesława P. od Starostwa Powiatowego w S. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd ustalił, że 1 stycznia 1999 r. Wiesław P. zatrudniony został w Starostwie Powiatowym w S. w oparciu o umowę na czas nieokreślony, na stanowisku podinspektora. Do roku 2007 pracował w Wydziale Edukacji Spraw Społecznych i Promocji Powiatu a następnie po dokonanej reorganizacji Uchwałą Rady Powiatu [...] z dnia 20 czerwca 2007 r. w Wydziale Komunikacji Społecznej Kultury i Promocji Powiatu. Do zakresu obowiązków powoda należały sprawy związane z prowadzeniem Biuletynu Informacji Publicznej oraz serwisu Internetowego Starostwa. W trakcie funkcjonowania Wydziału Starosta Robert G. wyrażał swe niezadowolenie z pracy tej komórki. Uchwałą Rady Powiatu z 27 sierpnia 2008 r. [...] zlikwidowano Wydział Komunikacji Społecznej Kultury i Promocji Powiatu. Kierownik przeniesiony został do Wydziału Edukacji i Ochrony Zdrowia, natomiast powodowi wypowiedziano umowę o pracę. Zadania zlikwidowanego Wydziału przejął częściowo Wydział Edukacji i Ochrony Zdrowia, Wydział Organizacyjny oraz informatyk. W wyniku reorganizacji powrócono do stanu sprzed czerwca 2007 r. W dniu 7 czerwca 2008 r. została podjęta uchwała o utworzeniu związku zawodowego w Starostwie Powiatowym oraz o uchwaleniu statutu i wybraniu Komitetu Założycielskiego. Sąd Rejonowy w Rzeszowie Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego postanowieniem z dnia 7 lipca 2008 r. dokonał wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego - Rejestru Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji oraz Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej - Niezależnego Zakładowego Związku Zawodowego Pracowników Samorządowych przy Starostwie Powiatowym w S. Uchwałą z dnia 4 sierpnia 2008 r. wskazano członków Komitetu Założycielskiego Związku. Zostali nimi Jadwiga D., Kamila K. i Wiesław P. Pismem z 27 sierpnia 2008 r. Starosta S. Robert G. zawiadomił Niezależny Zakładowy Związek o zamiarze wypowiedzenia umowy o pracę Wiesławowi P. w związku z likwidacją stanowiska do spraw obsługi elektronicznej i przygotowywania publikacji, które zajmował powód, wynikającą z reorganizacji Starostwa pole-

gającej na likwidacji Wydziału Komunikacji Społecznej Kultury i Promocji Powiatu. W dniu 1 września 2008 r. związek nie wyraził zgody na wypowiedzenie powodowi umowy o pracę, informując jednocześnie Starostę, że jego stosunek pracy podlega ochronie zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych, gdyż jest on członkiem Komitetu Założycielskiego Związku. Pismem z 13 października 2008 r. organizacja związkowa wskazała, że liczy 13 członków. Dnia 20 października 2008 r. Starosta S. wypowiedział Wiesławowi P. umowę o pracę za miesięcznym okresem wypowiedzenia, powołując się na treść art. 36¹ k.p., z powodu likwidacji stanowiska pracy. Jego dotychczasowe obowiązki przejęli inni pracownicy. Po 20 października 2008 r. nikt nie został zatrudniony w Starostwie Powiatowym na podstawie umów o pracę, czy umów cywilnoprawnych.

Sąd Rejonowy rozważał zakreślony stan faktyczny przez pryzmat art. 32 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U z 2001 r. Nr 79, poz. 854 ze zm.) oraz art. 45 k.p. Stwierdził, że dokonane w sprawie wypowiedzenie powodowi umowy o pracę nie spełniło ustawowo określonych przesłanek. Dostatecznie bowiem wykazano, że Wiesław P. należał do Komitetu Założycielskiego Związku Zawodowego Pracowników Samorządowych przy Starostwie Powiatowym w S. od 7 czerwca 2008 r. Zgodnie z ustawowym założeniem, że członkowie komitetu założycielskiego podlegają szczególnej ochronie do końca sześciomiesięcznego okresu liczonego od dnia utworzenia komitetu, okres ochronny stosunku pracy powoda upływał dopiero w dniu 8 grudnia 2008 r. W związku z powyższym na wypowiedzenie umowy w tym okresie pracodawca zmuszony był uzyskać zgodę organizacji związkowej. Tymczasem w niniejszej sprawie Starosta wypowiedział Wiesławowi P. umowę o pracę 20 października 2008 r. a więc w czasie szczególnej ochrony, mimo braku zgody związku na powyższe i pomimo uzyskania wiadomości, że jest on członkiem Komitetu Założycielskiego Związku. Wypowiedzenie umowy o pracę powodowi naruszało więc przepisy obowiązujące w tym zakresie. Sąd Rejonowy, wskazując na powyższe, doszedł jednak do przekonania, że przywrócenie powoda do pracy byłoby niecelowe, z uwagi na przyczyny rozwiązania z nim stosunku pracy oraz właściwość takiego przywrócenia. Podał, że akta sprawy pozwalają wyciągnąć wniosek o konflikcie panującym pomiędzy stronami postępowania, o negatywnej ocenie działalności powoda przez Starostę, który utracił względem pracownika zaufanie. Powyższe stanowi okoliczności dające podstawy do uznania, że przywrócenie w/w do pracy byłoby niecelowe w rozumieniu art. 45 § 2 k.p.

Powyższy wyrok Sądu Rejonowego zaskarżył Wiesław P. w części nieuwzględniającej powództwa o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach oraz zasądzenie wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy.

Wyrokiem zaskarżonym rozpoznawaną skargą kasacyjną Sąd Okręgowy w Rzeszowie oddalił apelację i zasądził od powoda na rzecz pozwanego Starostwa Powiatowego w S. 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Po uzupełnieniu materiału dowodowego Sąd Okręgowy stwierdził, że rzeczywiście Wiesław P. był członkiem Komitetu Założycielskiego Związku oraz że Wydział Komunikacji Społecznej, Kultury i Promocji Powiatu, w którym pracował powód uległ likwidacji. Na tej podstawie Sąd uznał apelację za nieuzasadnioną. Sąd stwierdził, że zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych, pracodawca nie może - bez zgody zarządu zakładowej organizacji związkowej - wypowiedzieć ani rozwiązać bez wypowiedzenia stosunku pracy z pracownikiem będącym członkiem zarządu zakładowej organizacji związkowej, upoważnionym do reprezentowania tej organizacji wobec pracodawcy. W art. 32 ust. 7 ustawa statuuje gwarancje ochrony trwałości stosunku pracy także członków komitetu założycielskiego zakładowej organizacji związkowej. Mają one miejsce tylko wtedy, gdy członkowie ci podjęli działania w celu wywiązania się z obowiązku doprowadzenia do rejestracji organizacji. Istota tej szczególnej ochrony sprowadza się do tego, że nie może dojść, przy braku zgody na to właściwego organu związkowego, do rozwiązania stosunku pracy, a rozwiązanie stosunku pracy mimo braku takiej zgody prowadzi - w zasadzie - do jego restytucji. Bezsporne między stronami jest, że pozwany pracodawca wypowiedział powodowi umowę o pracę bez uzyskania zgody właściwego organu związku zawodowego, a nawet wbrew wyraźnemu sprzeciwowi tego organu. Oczywistą konsekwencją naruszenia przez pracodawcę art. 32 ust. 1 i ust. 7 ustawy o związkach zawodowych było uwzględnienie przez Sąd Pracy roszczeń powoda, roszczeń co do zasady. Sąd pierwszej instancji w miejsce przywrócenia do pracy orzekł bowiem o odszkodowaniu za niezgodne z prawem wypowiedzenie umowy, co wbrew twierdzeniom apelującego nie stanowi kuriozum. Orzecznictwo Sądu Najwyższego dopuszcza w sytuacjach, gdy wypowiedzenie pracownikowi będącemu działaczem związkowym umowy o pracę było uzasadnione, lecz naruszało przepisy o szczególnej ochronie działaczy związkowych przed rozwiązaniem stosunku pracy, w związku z nieuzyskaniem zgody na to zakładowej organizacji związkowej, zasądzenie odszkodowania w miejsce żą-

danego przez pracownika przywrócenia do pracy. Zawsze jednak podkreśla się wyjątkowość odmowy udzielenia ochrony działaczowi związkowemu, następującej ze względu na szczególne okoliczności. Co więcej, gdy zgłoszone żądanie przywrócenia do pracy jest ocenione jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, może być na podstawie art. 477¹ k.p.c. uwzględnione roszczenie alternatywne - roszczenie odszkodowawcze, mimo że pracownik takiego żądania nie zgłosił i mimo że art. 45 § 2 k.p. nie ma zastosowania wobec pracowników objętych szczególną ochroną trwałości stosunku pracy (art. 45 § 3 k.p.). W przypadku takich pracowników możliwość uwzględnienia roszczenia alternatywnego wynika nie z zastosowania klauzuli niemożliwości lub niecelowości przywrócenia do pracy, lecz z powodu sprzeczności wybranego przez pracownika roszczenia z zasadami współżycia społecznego lub ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa. W takich przypadkach możliwe jest nawet oddalenie powództwa (np. wyrok Sądu Najwyższego z 18 września 2003 r., I PK 346/02, niepublikowany, wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 1997 r., I PKN 23/97, OSNAPiUS 1997 nr 21, poz. 419). Naruszenie prawa przez pracodawcę przy rozwiązywaniu z Wiesławem P. umowy o pracę nie wyczerpuje, zdaniem Sądu Okręgowego, kwestii zasadności roszczenia o przywrócenie do pracy i zasądzenia wynagrodzenia za cały czas pozostawania powoda bez pracy. Sąd pierwszej instancji dokonał pewnych ustaleń na okoliczność postępowania powoda mogącego podlegać ocenie jako naruszające zasady określone treścią art. 8 k.p., tj. społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa oraz współżycia społecznego. Stwierdził, że Starosta s. wyrażał swe niezadowolenie z pracy jednostki, w której obowiązki wykonywał wyżej wymieniony, a więc negatywnie oceniał jego pracę. Nadto wskazał na sytuację konfliktową pomiędzy Wiesławem P. a Starostą. Ustalone tak okoliczności nakazują rozważenie zgodności zgłoszonego roszczenia z zasadami współżycia społecznego, a ich analiza pozwala uznać jako właściwe przyznanie roszczenia alternatywnego wobec przywrócenia powoda do pracy. Pamiętać należy, że celem ochrony działacza związkowego jest wyłącznie zagwarantowanie mu niezależności w wykonywaniu jego funkcji. Sąd Rejonowy przyjął prawidłową konstrukcję zmiany roszczenia ostatecznie przysądzonego, opierając się jednak na treści art. 45 § 2 k.p. W niniejszej sprawie winien być natomiast zastosowany art. 477¹ k.p.c. Sąd stwierdził również, że art. 45 § 1 k.p. stanowi podstawę zasadności wypowiedzenia także z przyczyn dotyczących pracodawcy, w tym zwłaszcza z przyczyn wymienionych w art. 1 ust. 1 ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pra-

ownikami stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników. „Klauzula generalna zawarta w art. 45 k.p. odnosi się do wszystkich wypowiedzeń umów o pracę zawartych na czas nieokreślony, a więc także do wypowiedzeń dokonywanych z przyczyn dotyczących zakładu pracy” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 1997 r., I PKN 20/97, OSNAPiUS 1997 nr 21, poz. 417). W kolejnym orzeczeniu, które Sąd Okręgowy podzielił, Sąd Najwyższy stwierdził, że „Indywidualne wypowiedzenie umowy o pracę na podstawie ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 2002 r. Nr 112, poz. 980 z późn. zm.) podlega ocenie sądu pracy w zakresie zasadności wypowiedzenia (art. 45 § 1 k.p.) oraz ewentualnego nadużycia prawa (art. 8 k.p.)” - (wyrok z dnia 16 maja 1997 r., I PKN 161/97, OSNAPiUS 1998 nr 8, poz. 237).

Sąd Okręgowy uznał, że Wiesław P. w złożonej apelacji zdaje się także wskazywać, że przyczyna wypowiedzenia mu umowy o pracę w postaci likwidacji jego stanowiska pracy jest pozorna, gdy w rzeczywistości ustanie stosunku pracy związane było z założeniem przez niego związku zawodowego. Tak sformułowany zarzut nie stanowił przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę, w związku z czym uchyla się spod kontroli w postępowaniu sądowym o przywrócenie do pracy. Sąd zaznaczył również, że podstawowe wnioski Sądu Rejonowego, które legły u podstaw zasądzenia na rzecz powoda od pozwanego pracodawcy odszkodowania, sprowadzają się do uznania niezgodności z prawem dokonanego mu wypowiedzenia umowy o pracę. Wnioski takie wynikają z poczynionych przez Sąd ustaleń faktycznych, które Sąd Okręgowy w całości podzielił, akceptując również ocenę materiału dowodowego oraz zastosowanie powołanych norm obowiązującego prawa. Sąd pierwszej instancji przedstawił zastosowany sposób oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, opierając się na logicznym rozumowaniu i zasadach doświadczenia życiowego a ocena ta zasługuje na jednoznaczną aprobatę. Nie było więc naruszenia art. 233 k.p.c., na co wskazuje apelujący.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik powoda zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i ewentualnie wyroku Sądu pierwszej instancji oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Rzeszowie lub Sądowi Rejonowemu w Ropczycach do ponownego rozpoznania, pozostawiając mu rozstrzygnięcie o należnym powodowi zwrocie kosztów procesu za wszystkie instancje w tym instancję kasacyjną według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie

zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie powództwa w całości i przywrócenie powoda do pracy oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za wszystkie instancje, w tym instancję kasacyjną według norm przepisanych.

W zakresie podstawy naruszenia prawa materialnego skarżący zarzucił naruszenie: (1) art. 32 ust. 1 i 7 ustawy o związkach zawodowych, przez jego niezastosowanie, (2) art. 45 § 3 k.p., przez jego niezastosowanie, (3) art. 45 § 2 k.p., przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, (4) art. 10 ust. 1, 2, 3 i 4 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz.U Nr 80, poz. 844 ze zm.), przez ich niezastosowanie, (5) art. 477¹ k.p.c., przez jego błędne zastosowanie.

Ponadto skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy, to jest 224, 227, 229, 230, 231, 232, oraz art. 233 § 1 w związku z art. 328 § 2, 378 § 1, 379 pkt 5, 382, 391 k.p.c., przez nieprzeprowadzenie dowodów wnioskowanych przez powoda, dokonanie błędnej i dowolnej oceny materiału dowodowego, oparcie wyroku jedynie na częściowym materiale dowodowym, dokonanie dowolnych i błędnych ustaleń, nierozpoznanie wszystkich zarzutów apelacji.

W uzasadnieniu skargi wskazano, między innymi, że nie ma żadnych okoliczności, które wskazywały, że powód korzysta z przysługującego mu roszczenia, ochrony trwałości stosunku pracy jako działacza związkowego, w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego lub ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wobec tego, że skarga kasacyjna została oparta na obydwu podstawach określonych w art. 398³ § 1 k.p.c., w pierwszej kolejności należy rozpoznać zarzuty proceduralne.

Nie można uznać zasadności większości zarzutów naruszenia przepisów postępowania. W szczególności Sąd Najwyższy nie dostrzega uchybień w postępowaniu przed Sądem pierwszej i drugiej instancji, które uzasadniałyby zarzut pozbawienia powoda prawa do obrony i powodowały konieczność stwierdzenia nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 w związku z art. 378 § 1 k.p.c., a pełno-

mocnik powoda nie wyjaśnia, jakie uchybienia Sądu Okręgowego uzasadniają tak daleko idący zarzut. Pełnomocnik skarżącego nie wskazał również, dlaczego zachowanie sądu w istotny sposób naruszyło art. 382, 391 k.p.c. i przepisy art. 224, 227, 229, 230, 231, 232 k.p.c., a w konsekwencji spowodowało dowolną ocenę dowodów i naruszenie art. 233 k.p.c. Sąd Najwyższy nie może domyślać się, na czym polegają naruszenia hurtowo wymienionych przepisów. Obowiązkiem pełnomocnika skarżącego, sporządzającego skargę kasacyjną, jest wykazanie w odniesieniu do każdego z przepisów powoływanych na uzasadnienie podstawy skargi, na czym polegało jego naruszenie i dlaczego mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Trudu takiego uzasadnienia podstawy naruszenia przepisów postępowania pełnomocnik skarżącego nie podjął. Trafny okazał się natomiast zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c., przez nierozpoznanie apelacyjnych zarzutów naruszenia art. 10 ust. 1-4 ustawy o zwolnieniach grupowych. Naruszenie to nie miało jednak, co zostanie niżej wykazane, istotnego wpływu na wynik sprawy.

Wobec tego, skoro podstawa naruszenia przepisów postępowania okazała się nieuzasadniona, rozpoznanie skargi należy ograniczyć do oceny zasadności podstawy naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), a przy tej ocenie Sąd Najwyższy jest związany podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Sąd Okręgowy nie dostrzegł, że w świetle przyjętych ustaleń faktycznych rozwiązanie z powodem umowy o pracę nastąpiło w warunkach przewidzianych w art. 10 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, zwanej dalej ustawą o zwolnieniach grupowych). Przepis ten reguluje dopuszczalność i zasady indywidualnych wypowiedzeń stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (dotyczących pracodawcy). Przewiduje on, między innymi, że w przypadku konieczności rozwiązania przez pracodawcę stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, jeżeli przyczyny te stanowią wyłączny powód uzasadniający wypowiedzenie stosunku pracy lub jego rozwiązanie na mocy porozumienia stron, pracodawca może rozwiązać stosunki pracy w drodze wypowiedzenia z pracownikami, których stosunek pracy podlega z mocy odrębnych przepisów szczególnej ochronie przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem i wobec których jest dopuszczalne wypowiedzenie stosunku pracy w ramach grupowego zwolnienia, pod warunkiem niezgłoszenia sprzeciwu przez zakładową organizację związkową w terminie 14 dni

od dnia otrzymania zawiadomienia o zamierzonym wypowiedzeniu (art. 10 ust. 2 ustawy). Powód należał do pracowników, których stosunek pracy podlega z mocy odrębnych przepisów szczególnej ochronie przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem i wobec których jednocześnie jest dopuszczalne wypowiedzenie stosunku pracy w ramach grupowego zwolnienia (art. 5 ust. 1 ustawy o zwolnieniach grupowych). Do powoda - jako członka komitetu założycielskiego zakładowej organizacji związkowej - miał bowiem zastosowanie art. 32 ust. 7 w związku z ust. 1 ustawy o związkach zawodowych. Zgodnie z tymi przepisami, wypowiedzenie lub rozwiązanie stosunku pracy przez pracodawcę z członkiem takiego komitetu może być dokonane tylko za zgodą zarządu zakładowej organizacji związkowej. W art. 10 ustawy o zwolnieniach grupowych uregulowano w sposób szczególny sytuację pracowników, których stosunek pracy podlega z mocy odrębnych przepisów wzmożonej ochronie przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem. W przypadku indywidualnych zwolnień z przyczyn niedotyczących pracowników ochrona przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem wynikająca z innych przepisów ulega modyfikacji (najczęściej osłabieniu). Modyfikacja ta polega na tym, że wypowiedzenie stosunku pracy staje się dopuszczalne nie pod warunkami przewidzianymi w przepisach szczególnych (w przypadku powoda - pod warunkiem uzyskania zgody zarządu zakładowej organizacji związkowej) lecz pod warunkiem przewidzianym bezpośrednio w art. 10 ustawy o zwolnieniach grupowych, a mianowicie pod warunkiem niezgłoszenia sprzeciwu przez zakładową organizację związkową w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o zamierzonym wypowiedzeniu (art. 10 ust. 2). Jak wynika z art. 10 ust. 2 ustawy o zwolnieniach grupowych, przepis ten znosi szczególną ochronę ustanowioną w art. 32 ust. 7 ustawy o związkach zawodowych, a w to miejsce wprowadza konieczność zwrócenia się przez pracodawcę o wyrażenie stanowiska przez zakładową organizację związkową w formie sprzeciwu lub jego braku. Naruszenie art. 10 ust. 2 ustawy o zwolnieniach grupowych oznacza niezgodne z prawem wypowiedzenie powodowi przez pracodawcę umowy o pracę, a ponieważ art. 10 tej ustawy nie określa sankcji jego naruszenia - bowiem sankcje są uregulowane bezpośrednio w Kodeksie pracy - należy zastosować art. 45 k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2008 r., II PK 195/07, OSNP 2009 nr 13-14, poz. 172). Zgodnie z art. 45 § 1 k.p., w razie ustalenia, że wypowiedzenie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony jest nieuzasadnione lub narusza przepisy o wypowiedzaniu umów o pracę, sąd pracy - stosownie do żądania pracownika - orzeka albo o bezskuteczności wypowiedzenia, a jeżeli umowa

uległa już rozwiązaniu - o przywróceniu pracownika do pracy na poprzednich warunkach, albo o odszkodowaniu. Do takiego wniosku, pomimo błędnego niezastosowania art. 10 ustawy o zwolnieniach grupowych, doszedł ostatecznie Sąd Okręgowy, co pozbawia, jak wyżej wskazano, naruszenia przez ten Sąd art. 378 § 1 k.p.c. cechy istotnego wpływu na wynik sprawy.

W tej sytuacji istotą zagadnienia, które wymaga wyjaśnienia, jest to, czy trafnie Sąd Okręgowy uznał, że powodowi przysługuje jedynie odszkodowanie za niezgodne z prawem wypowiedzenie, a nie przywrócenie do pracy, którego się domagał. Sąd oparł to stanowisko na uznaniu, że wybrane przez powoda roszczenie o przywrócenie do pracy było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i dlatego okazało się nieuzasadnione. Dlatego Sąd ten, zgodnie z art. 477¹ k.p.c., uwzględnił z urzędu roszczenie o odszkodowanie jako roszczenie alternatywne. Stanowisko to Sąd uzasadnił jednak wyjątkowo lakonicznie i niekonkretnie, stwierdzając, że „Sąd I instancji dokonał pewnych ustaleń na okoliczność postępowania powoda mogącego podlegać ocenie jako naruszające zasady określone treścią art. 8 k.p., tj. społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa oraz współżycia społecznego. Stwierdził, że starosta s. wyrażał swe niezadowolenie z pracy jednostki, w której obowiązki wykonywał w/w, a więc negatywnie oceniał jego pracę. Nadto w uzasadnieniu wydanego wyroku wskazuje na sytuację konfliktową pomiędzy Wiesławem P. a Starostą. Ustalono tak okoliczności nakazując rozważenie zgodności zgłoszonego roszczenia z zasadami współżycia społecznego a ich analiza pozwala uznać jako właściwe przyznanie roszczenia alternatywnego wobec przywrócenia powoda do pracy”. Takie uzasadnienie nie wskazuje, na czym polegało naruszenie przez powoda zasad współżycia społecznego, przez które jego żądanie przywrócenia do pracy stanowiło nadużycie prawa i było nieuzasadnione. Powołując się na naruszenie przez powoda zasad współżycia społecznego, Sąd nie wskazał, na czym w konkretnych okolicznościach sprawy polegała obraza zasad moralnych przez powoda, uzasadniająca pozbawienie go prawa do przywrócenia do pracy. Tego rodzaju ogólnikowe odwołanie się do zasad współżycia społecznego uniemożliwia Sądowi Najwyższemu ocenę poprawności twierdzenia Sądu Okręgowego o naruszeniu tych zasad. Sąd nie wziął również pod uwagę ustalonego stanowiska orzecznictwa, stosownie do którego naruszenie zasad współżycia społecznego uzasadniające zasądzenie roszczenia alternatywnego z powodu niezasadności roszczenia o przywrócenie do pracy musi być rażące i wyrażać się w wyjątkowej naganności zachowania pracownika (wyroki Sądu Najwyższego: z

dnia 16 stycznia 1998 r., I PKN 475/97 oraz z dnia 26 marca 1998 r., I PKN 571/97). Tymczasem Sąd powołał się jedynie enigmatycznie na konflikt powoda ze Starostą, nie wskazując na czym on polegał, kto go wywołał i dlaczego miałby obciążać on powoda. Z tego względu trafny okazał się zarzut naruszenia art. 477¹ k.p.c. Zgodnie z ustalonym stanowiskiem orzecznictwa Sądu Najwyższego, określenie „nieuzasadnione” w rozumieniu tego przepisu oznacza sprzeczne z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa (por. np. uchwałę z dnia 30 marca 1994 r., I PZP 40/93, OSNCP 1994 nr 12, poz. 230 oraz wyrok z dnia 18 stycznia 1996 r., I PRN 103/95, OSNAPiUS 1996 nr 15, poz. 210; wyrok z dnia 24 lutego 1998 r., I PKN 539/97, OSNAPiUS 1999 nr 3, poz. 87 i cytowany wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2008 r., II PK 195/07).

Nietrafny okazał się natomiast zarzut naruszenia art. 45 § 2 k.p., ponieważ, co prawidłowo wskazał Sąd Okręgowy, przepis ten nie ma zastosowania wobec pracowników objętych szczególną ochroną trwałości stosunku pracy (art. 45 § 3 k.p.). W przypadku takich pracowników możliwość uwzględnienia roszczenia alternatywnego nie wynika z zastosowania klauzuli niemożliwości lub niecelowości przywrócenia do pracy, lecz właśnie ze sprzeczności wybranego przez pracownika roszczenia z zasadami współżycia społecznego lub ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2007 r. I PK 104/06, Monitor Prawa Pracy 2007 nr 8, s. 425). Nieuzasadnione (bezprzedmiotowe) okazały się zarzuty naruszenia art. 32 ust. 1 i 7 ustawy o związkach zawodowych, ponieważ, jak wyżej wskazano, przepisy te, ze względu na dyspozycję art. 10 ust. 2 ustawy o zwolnieniach grupowych, nie mają w sprawie zastosowania.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

=====